

שני שפתי בהן יורה דעה קז קח תערובות טורי זהב

באר הגדה עם ציונים כוהש"ך

ההפסוקים

ב אין לאסור הב"ב כו'. עין בתשובת מהר"ל סימן קס"ב
 [סימן קנ"א] שכתב הרבה טעמים לחלק בין המאכל לכלל. וכתב שם
 דנראה ללא התיר הכלי [ב] אלא אחר מעט לעת, משום דהוה
 ספיקא דרבנן, דנותן טעם לפגם, וע"ש. ומה ראה דהסמ"ג
 והפוסקים מייירי באיסור
 לאורייתא, וכמו שכתבתי בס"ק
 שלפני זה: ג זבוב וביוצא בו
 כו'. עין לעיל סוף סימן ק"ד
 [סעיף ג], ועיין מה שכתבתי
 בסוף סימן זה [ס"ק ז]:
 ד אסור להחזיר הבק
 לקדרה. לע"פ דיש צדק ששים
 נגד האיסור, דאין משערינן בכלי
 בששים, כן כתוב בתורת מנחת
 שם [כלל נ"א] דין ג', וכבר נתבאר
 כן לעיל סימן ז"ב סעיף ה':
 ה ולא נגד כ"ה הבק. ללא
 אמרינן בכלי תמיכה נעשית
 נבילה. והיינו דוקא בכלי של עץ
 ומתכות חדש, אבל בישן או של
 חרס אפילו חדש דעת הרב לעיל
 סימן ז"ח סעיף ה' [ועיין מה
 שכתבתי שם ס"ק כ"ה] דיש
 להתמיר דנעשה נבילה וז"ל
 ששים נגד כל הכף, וכן כתוב
 בתורת מנחת כלל י"א דין ב':

לדעת האוסרים ב אין לאסור הכלים שנתבשלו בו
 [ב] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ]
 דמעמידן [ב] הכלי על חוקמו:

ב י ג זבוב וביוצא בו מדברים המאוסים
 שנפשו של אדם קצה בהם שנמצא בתבשיל
 וזרקו והתבשיל כותר שאין פליטת דברים אלו
 הפגומים אוסרת: הגה [ב] [ג] [ד] [ה] [ו] [ז] [ח] [ט] [י] [יא] [יב] [יג] [יד] [טו] [טז] [יז] [יח] [יט] [כ]
 דיש מחמירין דברי המקליין עיקר ואין לשנות המנהג [ו] ואם
 לקח עם הכף דג טמא מן הקדירה או שאר דבר שאינו
 פוגם ד אסור [כ] להחזיר הכף לקדרה [כ] ואם החזירו ז"ל
 ששים מן הקדירה נגד האיסור ה' ולא נגד כל הכף [כ] אבל
 אם היה מעט מן התבשיל עם האיסור צדק [ו] והחזירו לקדירה
 ז"ל צדק ששים גם נגד מעט התבשיל [ז] [ח] דהרי נעשה [כ] נבילה
 צדק:

סימון קח

[ב] שלא לאפות היתר ואיסור בתנור אחד.

ובו' סעיפים:

א * א [א] אין צולין בשר בשרה עם בשר
 ומה' סעיפים:

קח [א] אין צולין בשר בשרה כו'. אפילו אם הכשרה
 שמינה והאיסור רוח, דית הכשרה מפטט לאיסור, וחזר
 ואוסר את היתר, כן פירש רש"י בפרק ילד זולין [פסחים עו, ב
 ד"ה בשר שחטה]. ולעיל סימן ק"ה סעיף ה' [ס"ק י] כתבתי דברי
 מהר"א [הגהות שער דורא סימן לה
 אות ה] צמה שמלקח בין הא' ובין
 הך דאין הנאסר אוסר אלא במקום
 שהאיסור עצמו יכול לילך שם.
 וכתב מהר"א [ב] בפסקיו [תחומת
 הדשן מ"ב] סימן ע"ו דמכל מקום
 שרי לכתלה לללות כבד בתנור עם
 תבשיל למאן דלמך [פסחים עו, ב]
 עבודה זרה פו, ב] ריחא מילתא הוא,
 דכל דם הוא כחוש. ולא שייך כאן
 להתבשיל מפטט להדם וחזר
 ואוסר התבשיל, דדש הנבלע כבד
 הוא דבר קלוש כו'. וכתב רש"ל
 באיסור והיתר שלו [מטות ועשרת
 שלמה] סימן ל"ה [אות ה] על זה,
 דדוקא כבד שכולו היתר היתר
 מהר"א, אבל בשר שנאסר מחמת
 דם כגון שנמלח בכלי שאינו
 מנוקב, אוסר בשר שנלח או
 נתבשל עמו בתנור, לפי שאמרינן
 תמיכה עצמה נעשה נבילה אפילו
 גבי דם. ומו"מ ז"ל [ב"מ עמוד ר"ז
 ד"ה ח"ג] חולק עליו, דכל דם קלוש הוא ואינו אוסר בריחא, והכי
 משמע לישנא דמהר"א הנ"ל. וכל זה הוא לכתלה אליבא דהלכתא,
 דבדיעבד הכל שרי. ודבר פשוט הוא דאם גם התבשיל הוא דבר כחוש
 אפילו לכתלה שרי, וכן כתב ז"ל בסימן ז"ו [עמוד רמב"ד ד"ה כג
 הרשב"א] בשם תורת הבית הארוך [בית ד שער א סוף יד, ג], ומהר"א
 הנ"ל לא איירי אלא בתבשיל שמן, וכן העתיק ז"ל דברי בסימן ז"ו
 [עמוד רמב"ד ד"ה כתוב בתבשיל], ומשום הכי כתב עליו דאין טעמו נראה
 לעין. ובתורת מנחת כלל י"ה דין ג' הביא דברי מהר"א הנ"ל
 לענין ששים כחושים, וכתב על זה דיש להתמיר לכתלה כיון
 דה"ב כתב דאין טעמו נראה. ולא דק בזה, כדפירשית. ובפס' כתבו
 הפוסקים [א] בשם ר"ת שאין שייך בו ריח כלל, משום הכי אין אוסר
 פת חמץ בפסח שנאפית עם מלה:

ו והחזיר לקדירה כו'. משמע דאפילו החזיר לקדרה עם הכף
 אינו זריך אלא ששים נגד מעט התבשיל אם הוא יותר מן האיסור,
 דנעשה נבילה, אבל אין זריך ששים גם נגד כל הכף, וכן משמע
 להדיא בתורת מנחת כלל י"א סוף דין ב'. וקשה, דכיון דידעינן
 דהיה מעט תבשיל עם האיסור צדק א"כ מאן לימא לן [א] דאין כל
 הכף בלוע מאיסור, דהיה ללא נעשה נבילה מכל מקום לא ידעינן
 כמה בלע, וכן פסק באיסור והיתר הארוך [כלל דו דין ט]. וז"ל
 עיין בסוף שער דורא בדיוני זבוב [לקוטס השייכים לאיסור והיתר ד"ה
 והצנן] ובאיסור והיתר הארוך כלל כ"ו דין ג' עוד מזה:
 ז דהרי נעשה נבילה בבק. לאנו מחזיקין הכף [א] היא שעתא
 כמו הקדרה עצמה מאחר שהזיאה עתה מהקדרה רוחתה,
 ומשיב כלי ראשון לחומר, כן כתוב באיסור והיתר הארוך כלל
 כ"ו דין ב'. ולענין אי זבוב אוסר בטעמו הסכים הרב להחמיר
 וסייעתו [להתיר] [א], אבל הימה דהרי רבו הפוסקים ראשונים ואחרונים [לאסור] [א], וכן כתב האיסור והיתר הארוך כלל כ"ו דין א'
 דכן נהוגים, וכן כתב מהר"ם פדוואה [סימן עט] דכן נהוגין, וכן כתב מהר"ש' באיסור והיתר שלו [מטות ועשרת שלמה, לקוטס לאיסור
 והיתר שבסוף שער דורא ד"ה אף] ובספרו [יס על שלמה] פרק גיד הגשה [חולין פ"ו] סימן מ"ט מקבלת מהר"ם [הגהות ומנהגי מהר"ם סימן רז]
 דכן נהוגין. מיהו במקום הפסק מרובה או שעת הדחק ובהאי גוונא נראה דעת מהר"ם פדוואה בשו"ת להמיר, וכן פסק הב"ח
 [עמוד רמב"ד סוף ד"ה י"א]. מיהו בתלם ושיכר לכולי עלמא אסור, וכמו שנתבאר בסוף סימן ק"ד [סעיף ג בהגה]:

קח א אין צולין כו'. דוקא כשהאחד מהן שמן, אפילו הכשרה, דאזיל היתר ומפטט לאיסור בריחיה, והדר אזיל האיסור ואוסר
 להיתר. ואע"ג דקיימא לן בכל דוכמי [סימן קה סעיף ז] דאין הנאסר יכול לילך ולאסור במקום שאין האיסור בעצמו יכול לילך שם,
 תירץ מהר"א [הגהות שער דורא סימן ל"ה [אות ה] ריחא שאני, לפי שהפטוס מוליך הריח וטעם הכחוש עמו. * אבל כששניהם
 כחושים כתב הרשב"א בתורת הבית דף ק"ה ע"ג [בית ד שער א סוף יד, ג] דשרי לכולי עלמא, ומצינו ז"ל [סימן לו עמוד רמב"ד ד"ה
 כתב הרשב"א]. ומשמע אפילו לכתלה, והכי משמע להדיא מכתבי מהר"א [תחומת הדשן מ"ב] סימן ע"ו. וגם בתורת מנחת כלל
 ל"ה דין ג' פסק כן, אלא שכתב א"כ ומכל מקום טוב להחמיר לכתלה, דז"ל כתב בסימן ז"ו [עמוד רמב"ד ד"ה כתוב בתבשיל דאין
 דבנייה] [עכ"ל]. ומיהו דהא' הביא לא פליג אלא אמה שכתב מהר"א שם דמותר לללות כבד בתנור עם תבשיל
 שמן מטעם דחששא דמפטמי אהדי לא שייך גבי דם הנבלע כבד, שהוא דבר קלוש, והוא כתב דה"ב אין טעמו נראה
 צעני, ע"ש, אבל כששניהם כחושים ודאי דה"ב לא פליג, שהרי הביא דברי הרשב"א בפסח. ועוד, דכן מוכח להדיא בש"ס
 פרק ילד זולין [פסחים דף ע"ו [ע"ב] דקאמר התם רב, בשר שחטה שמן שנלחו עם בשר נבלה כחוש אסור, מאי טעמא

ציונים כוהש"ך

[ג] [הגה סעיף א] דמעמידן הכלי על חוקמו. עיין גליון סימן ז"ח ריש סעיף (י) [ב ס"ק עג]: [ג] [ש"ד ס"ק ב] א"א אחר בעת צ"ת. עיין ט"ו סימן
 ק"ה ס"ק ג' [ס"ק ד]:
 קח [א] [בתורת הדין] שלא לאפות היתר ואיסור בתנור אחד. מיהו הכבד מותר לללות עם התבשיל בתנור אחד, אפילו למאן דלמך [פסחים עו, ב] עבודה
 זרה פו, ב] ריחא מילתא היא, בלא היטב [להתיר] סימן ע"ג ס"ק ז': [ג] [ש"ד סעיף א] אין צולין בשר. עיין סימן (ל"ד) [ז"ד] סעיף א' בה"ב, הישיטין
 שמה יזב מן הפטויה שומן על הפת. ועיין ש"ך שם [פ"ק עג] דלא זב מחת הפת אסור:

שנה שפתי כהן יורה דעה קח תערוכות טורי זהב

באר הגולה
עם ציונים מהש"ך

3. טור בקימן ל"ו [עמוד רמז] וכן כתבו תוספות שם [ד"ה אסיה] ובעבודה זרה דף ק"ו [ע"ב ד"ה רבא; סמ"ג מלין קמ נג; ג; סמ"ק סוף סימן י"ג; מרדכי מלין רמז תרס"ו; הגהות מיימניות מאלכות אסורות פרק ט אית ק; מורה הנבית בית ד שער א טו, א; ח"ה פסחים סוף פרק פלו לולין:]
4. טור שם בשם ספר המלוט [ט"ו] [שם] בשם רבנו:
5. תוספות שם [ו] בעבודה זרה והרא"ש שם [פ"ה סימן ח]:
6. [תוספות פסחים] שם והמרדכי [מלין רמז מס"ב] והגהות מיימניות צפרק ט"ו מהלכות מאלכות אסורות [אות ג] והגהות אשרי צפרק תמ"א דעבודה זרה [שם] ואיסור והיתר הארוך בכל י"ט [דף יא"ב]:

מפטמי אהדדי, ולא קאמר רבותא טפי. וגם מדתלי טעמא דמפטמי אהדדי, משמע להדיא דנשתייהו כחושים אפילו לרב שרי. גם באיסור והיתר הארוך כלל ל"ט דין כ"ד כתב דחלה שלנו שהיא מדרבנן מותר לכתחלה לאפות עם הפת, עכ"ל, משמע דאיסור דאורייתא כחוש אסור לכתחלה, ד זה אינו. והכי מוכח נמי להדיא מתשובת ר"ת ורמב"ם [פסחים סוף סימן תקן] שצטערי דורא סימן ל"ו וכתב שם מיימיו הלכות מאלכות אסורות [ספר קדושה] סימן ו' וצמרדכי פרק כל שעה [פסחים רמז מק"ג] וצוקת סימן רל"ב, ע"ש. וכן נראה מדברי מהרש"ל [יש של שלמה] פרק גיד הגשה [מלין פ"ו] סימן ט"ו, ע"ש: **ב ואם צ"אן** הרי זה מותר. דריחא לאו מלתא היא צדיענד. אבל פת שאפאה עם הל"י כתב הרמב"ם [מאלכות אסורות ט, כג] והמחבר לעיל סוף סימן ל"ו [סוף ג] דאסור לאכלו כמות, מטעם שכתב הר"ף [מלין ג, כג] ד"ה דין דאפשר לאכלו בלא כמות הו' לכתחלה: **ג ואם התנור גדול ב'.** עיין צמורת מטאת ר"ש כלל ל"ה [דף א] וציימנים שם, דוק ותשכח דקצירה ליה להרב דאפילו כשהתנור פתוח מעט למעלה והוא תנור גדול אסור לכתחלה ללנות היתר עם איסור. וינראה לי דמה שכתב כאן מהמחבר היינו כשהוא פתוח ממש, דהוי ענין כירה דכתב צמורת מטאת שם דין ח' דשרי לגמרי, ודלקמן סימן ק"ח סעיף י"א: **ד והוא הדין לבשר עם ח"ב ב'.** כלומר, לאפות בשר עם חלב:

נבילה או של בהמה טמאה (כ) בתנור אחד ואף על פי שאין נוגעים זה בזה **ב ואם צ"אן** הרי זה (א) מותר ואפילו היתה האסורה שמינה הרבה והמותרת רזה (ב) **ג** ואם התנור גדול (א) (ב) שמחזיק שנים עשר עשרונים (א) ופיו פתוח מותר לצלותם בו (א) ובלבד שלא ינעו זה בזה (א) **ד** ואם אחד מהם מכוסה בקערה או בכבצק וביוצא בו מותר לצלותם אפילו בתנור קמין ופיו פתוח: הגה (א) [דף ט"ז] והוא הדין (ב) לבשר עם חלב נמי דינא הכי (א) [דף ט"ז] ונהגין להממיר לכתחלה אפילו בתנור מציאו, לפני דעת האשר"י [עבודה זרה פ"ה סימן ח] דתלי טעמא משום דתנורים שלהם מכוסים הו', לא היה לנו להקפיד כשהתנור גדול קצת שיכול ההגל להתפשט, אע"פ שאינו מחזיק שנים עשר עשרונים:

מפטמי אהדדי, ולא קאמר רבותא טפי. וגם מדתלי טעמא דמפטמי אהדדי, משמע להדיא דנשתייהו כחושים אפילו לרב שרי. גם באיסור והיתר הארוך כלל ל"ט דין כ"ד כתב דחלה שלנו שהיא מדרבנן מותר לכתחלה לאפות עם הפת, עכ"ל, משמע דאיסור דאורייתא כחוש אסור לכתחלה, ד זה אינו. והכי מוכח נמי להדיא מתשובת ר"ת ורמב"ם [פסחים סוף סימן תקן] שצטערי דורא סימן ל"ו וכתב שם מיימיו הלכות מאלכות אסורות [ספר קדושה] סימן ו' וצמרדכי פרק כל שעה [פסחים רמז מק"ג] וצוקת סימן רל"ב, ע"ש. וכן נראה מדברי מהרש"ל [יש של שלמה] פרק גיד הגשה [מלין פ"ו] סימן ט"ו, ע"ש: **ב ואם צ"אן** הרי זה מותר. דריחא לאו מלתא היא צדיענד. אבל פת שאפאה עם הל"י כתב הרמב"ם [מאלכות אסורות ט, כג] והמחבר לעיל סוף סימן ל"ו [סוף ג] דאסור לאכלו כמות, מטעם שכתב הר"ף [מלין ג, כג] ד"ה דין דאפשר לאכלו בלא כמות הו' לכתחלה: **ג ואם התנור גדול ב'.** עיין צמורת מטאת ר"ש כלל ל"ה [דף א] וציימנים שם, דוק ותשכח דקצירה ליה להרב דאפילו כשהתנור פתוח מעט למעלה והוא תנור גדול אסור לכתחלה ללנות היתר עם איסור. וינראה לי דמה שכתב כאן מהמחבר היינו כשהוא פתוח ממש, דהוי ענין כירה דכתב צמורת מטאת שם דין ח' דשרי לגמרי, ודלקמן סימן ק"ח סעיף י"א: **ד והוא הדין לבשר עם ח"ב ב'.** כלומר, לאפות בשר עם חלב:

ערוך להם אמהריק"ש

קח פ"ה סעיף א [אפילו בתנור קמין]. וצמורים שולין גוים בשר ודם ליים ומניחים ראשי השפודים בקרקעית התנור, אסור אפילו צדיענד, רמב"ם סימן תע"ז [ש"ח מכתי סימן ק"ח]:

ביאור הגר"א

ועבדא. וכן מר בר רב אשי, מוקאמר אפילו במילחא, משמע דמורה לקמייתא. וכתב ר"ף [מלין לב, א] דכולהו איתין אף כליו, דכל הני לכתחלה, ולוי לא שרי אלא בדיעבד, דהא שצלאו קאמר, ולא קאמר צולין ונאדרבה מדבריהם משמע דסבירא להו כליו, דלרב אף במילחא יש לאסור, כמו שכתוב בפרק ב [שם] [פסחים ל' ע"ב]. ועיין תוספות שם ל' ד"ה ופילו) (שם) אין טעין כ'ו ואם כ"ו]. ואף שהר"ן [מלין] שם ד"ה הוא הקשה על זה דאם כן מאי פריך מתיבי אין צולין כ'ו, וכן הקשו התוספות שם [פסחים ע"ב, ב] ד"ה מאי כ"ו, ועוד, דרבא דאילו בשיטתיה מתייבבת תיהא לכתחלה, ועוד, דברישלמי פרק י' דתרומות הלכה ב' מהו לצלות שני שפודין אחד של בשר שחוטת ואחד של בשר נבילה בתנור אחד, רב רימיה בשם רב אסור, ושמואל בשם לוי מותר, פליגא במתיבתא על רב אין צולין שני פסחים בתנור אחד מפני התערובת, לא אמרו אלא מפני התערובת הא שלא מפני התערובת לא. וכן הקשה הרשב"א [התת הבית האריך בית ד שער א טו, א], מכל מקום כתב הרשב"א [שם סוף ע"ב] שיש לחוש לסברת הראשונים לאסור לכתחלה. ונתירך בשערי דורא סימן ל"ה, דרבא דמותר לכתחלה בת תיהא שאני, דלא מפטמא ולא עביד לריחא, ועיין תוספות בעבודה זרה שם ד"ה רבא. והא דפריך מתייבי כ'ו, כתב הרשב"א שם ע"א כיון דתרומתיהו היתרא הוא, יש להתיר אף לכתחלה. וההיא דירושלמי קשיא, מכל מקום כיון דבגמרא דידן משמע דיעבד דוקא]. ועיין ר"ן [שם ע"ב דברי ראשון]

ציונים לרמ"א
עם ציונים מהש"ך

קח (א) טור סימן צ"ז [עמוד רמז - רמז]:
3. איסור והיתר הארוך שם [כלל לו דין ג] דלא בבית יוסף [עמוד רמז ד"ה ולענין]:

הגהות והערות

[ב] אמנם הש"ך [ב] אהם הש"ך [ב] ענין, ואו"י י"ד למה ביאור כאן דין זה, וצפנת אחר שהביא דברי ר"ת דומת כפת אף ציפור דאורייתא: [ג] מוקן ע"פ משמרת שלוש ומגד עמים: [ד] נפסחים ע"ב, ב גל הוצא המשה דמקן, רק המשה על הדבורה פת תמה ומתה על פי חז"ת ויין של תרומה, אולם בעבודה זרה שם איחא לתרומתו: [ה] כ"ה צמורת פיורדא. וצמורתא שפנטי הוא [ב] ק"ה: [ו] מוקן ע"פ משמרת שלוש, מגד עמים וחי השמש: [ז] עיין סימן ק"ב ט"ז סי"ג, ש"ך סי"א: [ח] עיין צ"ל לעיל סוף סימן לו עמוד רמז ד"ה והרא"ש, שהביא סבירא לו בשם הר"ן מלין לו, ב. ובהמשך שם ד"ה וכתב המרדכי, ביאור בשם המרדכי להפך, ע"ש":

באר היטב

קח (א) בתנור. כתבו הט"ו [ס"ק א] וש"ך [ס"ק א] דוקא כשאלמד מהן שמן, אפילו הכשרה, דאילו היתר ומפטם לאיסור. ואע"פ דקיימא לן בכל דוכתי דאין הנאסר יכיר לילך ולאסור במקום שאין האיסור עצמו יוכל לילך שם, חירץ מהרא"י דריחא שאני, לפי שהפסחים מוליך הריח וטעם הכחוש עמו. ועיין לעיל סימן ק"ה סעיף ה'. אבל נשתייהו כחושים שרי לכוילי עלמא אפילו לכתחלה, רק צמורת מטאת כתב דטוב להממיר לכתחלה, אבל הט"ו וש"ך השיגו עליו. וכתב עור הט"ו [שם] דכס, הן של בשר שנמלח כבלי שאינו מנוקב, אינו אוסר בריחא. ומהרש"ל מתייבבת, ואוסר בשר שנמלח כבלי שאינו מנוקב. וכל זה הוא לכתחלה אלינא דהילכתא, אבל צדיענד הכל שרי. וצפת כתבו הפוסקים בשם ר"ת שאין ש"ך צו ריח כלל, משום הכי אין אוסר פת תמך צפחה שאפשה עם מלח, עכ"ל [הט"ו]. כתב איסור והיתר הארוך דחלה שלנו שהיא מדרבנן מותר לכתחלה לאפות עם הפת, [ש"ך ס"ג]: (ב) מותר. דריחא לאו מלתא היא צדיענד. אבל פת שאפאה עם הל"י, כתב הרמב"ם [מאלכות אסורות ט, כג] דאסור לאכלו כמות, מטעם שכתב הר"ף [מלין ג, כג] ד"ה דין דאפשר לאכלו בלא כמות הו' לכתחלה: (ג) ופיו פתוח מותר לצלותם בו (א) ובלבד שלא ינעו זה בזה (א) **ד** ואם אחד מהם מכוסה בקערה או בכבצק וביוצא בו מותר לצלותם אפילו בתנור קמין ופיו פתוח: הגה (א) [דף ט"ז] והוא הדין (ב) לבשר עם חלב נמי דינא הכי (א) [דף ט"ז] ונהגין להממיר לכתחלה אפילו בתנור מציאו, לפני דעת האשר"י [עבודה זרה פ"ה סימן ח] דתלי טעמא משום דתנורים שלהם מכוסים הו', לא היה לנו להקפיד כשהתנור גדול קצת שיכול ההגל להתפשט, אע"פ שאינו מחזיק שנים עשר עשרונים:

גליון מהרש"א

[א] [שם] שמחזיק שנים עשר עשרונים. כל עשרין הוא שער חלה, מ"ג [בליים] ומומם צינה, ש"ך סוף סימן ל"ו [פ"ה א]. ועיין גליון המהמסר [פ"ק ו] האף משעריין:

**ציונים לרמ"א
עם ציונים מהש"ך**

ששב

שפתי כהן

יורה דעה קח תערובות

טורי זהב

יב אב"ב בזה אחר זה אין לחוש. כי לא נמנע ריחא ופיטום כללי (י) שיחזור ויפלוט לאוכל, ואפילו כלי בו יומרו, רק שלא יגע ממש, עכ"ל תשובת מיימוני (ספר קדושה סימן ה). ונראה דלפילו דבר שנעשה להריח ועדיין ריחו בתנור אין לחוש לזה אחר זה, והכי מוכח בש"ס פרק בתרא דעבודה זרה (דף ק"ו ע"ג) "צמאי דקאמר התם גבי ריחא דקמון, שאני התם דמקלי קלי אסורא, ע"ש דו"ק: יב יש אומרים דב"ב מקום דאמרינן בו. עיין דרדרי משה (סוף אות ב) ובתורת מטעם שם דין ז', וצא"ס ויהימר הארוך כלל ל"ט

דין י"ח, ונהג"ה שעל גליון האיסור והימר הארוך שם, ובסוף תשובת הרב "ש"מ הרמ"א סימן קל"ב אות יג, ודוק בכל המקומות האלו ותמנע שעת הרב שדין ריחא שזה לשאר איסורים לענין לירוף ששים, וכמו דקיימא לן לקמן סוף סימן קי"א (סעיף ז בהגה) דבמקום שאין הפסד אין הכל נכנס בספק לנרף, וי"ח הוא הדיון בריחא דבמקום שאין הפסד לירוף כלל תמיכה ותמיכה צפני עזמה ששים לצטל, אפילו כל

יב (י"ח ק"א) אכל (ב) צוה אחר זה אין לחוש (י"ח) אלא אם כן הזע המצוה משניהם דלא אסור אפילו צוה אחר זה אם היו שניהם מגולין דהוי כפיסוי של קדרה דלעיל סימן צ"ג ט"ו (י"ח) יב אומרים דכל מקום דאמרינן ריחא מלתא ואוסר דיעבד היינו דוקא דליכא ששים מן הימחר נגד האיסור אבל דלאיכא ששים מן הימחר בכל מה שכתוב במצול האיסור (י"ח) ולצורך (ב) הפסד יש לנהוג כן: (ב) י"ח אומרים דאיסור האוסר נמשהו כגון תמך בפסח ריחא מלתא ואוסר אפילו דיעבד י"ד (כ"א) אם התנור (א"ת) קטן והוא סתום והאיסור

התמיכות נוגעות זו אל זו, וכדכתב צא"ס והימר הארוך (שם) טעמא דלא עדיף מצליעת איסור עזמו דקיימא לן לעיל סימן ק"ה סעיף ז' שאין הולך מתמיכה לתמיכה בלא רועב. אבל במקום הפסד יש לנרף כל התמיכות, אפילו אינן נוגעות, לצטל בששים, דטולן נכנסו בספק, זו היא דעת הרב, ודוק. ומקום הפסד כתב הרב בתשובה (שם) ובסימני מורת חטאת שם דהיינו הפסד מרובה. ולפי זה מה שכתב הרב לקמן סוף סימן קי"א (סעיף ז) ולצורך הפסד יש להימר, היינו נמי הפסד מרובה, וכל שכן הוא: יד אם התנור קטן בו' לרף עיון, דבמקום דעבודה זרה (סוף ד"ה רכ"א) משמע להדיא דלפילו בתנורים גדולים אסור, ע"ש (ובסימן) בהגהות סימן י"ט אות ב אין הכרע). וזריך לומר דסגינא ליה להרב דהתוספות אולי לטעמיהו (שם) דסגינא ליה ריחא מלתא בתנורים קטנים, הלבן מתמרי טפי, אבל לדין דקיימא לן ריחא לאו מילתא היא, אין לאסור כלל בתנורים גדולים, ודוק, וז"ע:

הגהות המבי"ע

שם יש אומרים דב"ב מקום דאמרינן וכו' ואוסר אפילו בריעבד. (בגן אם האיסור או ההיתר חרף, או כגון אם עלו איסור והיתר תחת מן) חבת ושניהם מגולים (דאין) אסור אפילו בריעבד: שם והנהגה הפסד יש לנהוג כן. ... צריך בכל חיובה [...]. (גד המים:

ביאור הגר"א

(י"ז) אב"ב בזה אחר זה בו. כמו שכתוב בעבודה זרה שם, שאני התם דמקליא כו', ואע"ג שנשאר הריח בתנור. ואף אביי מודה: (י"ח) אלא אם כן בו. כדכור לעיל (סימן צ"ב סוף ל"ט) מהא דמכשירין (פ"ב משנה ב-ג; פ"ה משנה י"א): (ט"ז) ולצורך הפסד בו. אבל בלאו הכי צריך בכל חיובה ששים, דלא ידעין לאזהר צד הרך הריח, אלא כיון דהכל בספק כולם מצטרפין, כמו שכתוב בסימן קי"א סעיף ז', והרב הולך לשיטתו שכתב שם ג"כ ולצורך הפסד. ואע"ג שכתב שם ומירו אף לאכלו כו', בריחא יש להקל כמו שכתב באיסור והיתר הארוך (כלל לט דין י"ח בהגה): (כ) יש אומרים דאיסור בו. כן כתבו תוספות בעבודה זרה שם (סוף ד"ה רכ"א), וכן דעת הר"ף שכתב (שם) דלכך לא קיימא לן כרב לפי דאילו לטעמיה, כדכור לעיל (סימן ט"ז). וכן הא דאסור למיכל כדכתב משום דהוי דבר שיש לו מתירין (י"ח) שם ע"ב): (ליקוט) יש אומרים דאיסור האוסר בו. פלוגתא זו תליא בפלוגתא דר"ף ותוספות, דר"ף (שם לב א) מביא ראיה להלכה כליו מהא דעבודה זרה (שם) בבת תירא, ושם אייתא לאיסורא בעינא אפילו הכי מותר, כל שכן בתערובת כיון דבעיניה לא אסור כלל, וכמו שהקשה הר"ן על הר"ף בפרק גיד הנשה (נחלוך שם ע"א ד"ה הא) על מה שכתב דרב אזיל לטעמיה כו', וכן כותבא אסור משום דבר שיש לו מתירין הוא, ע"ש. אבל לתוספות דסבירא להו דלא תליא בהא דעבודה זרה, דאף למאן דאמר לאו מילתא היא, שם (תריסות טו, יג). וגם מה שכתוב בסעיף ה' בהגה' וסור ולרוף כו', כנ"ל. ומה שכתוב בסעיף ו' שק כו', ועיין באר הגולה שם (א"ת י"ב) ולכאורה תמוה ד"כ גם באכילה יאה מותר. ועוד, מה בכך שאינו מכוין, פסיק רישא והוא ידעין תוספות בפרק כל שעה (נפחים) כ"ה ב' ד"ה לא אפשר כו' ומיירי כו'. אלא דרשב"א (ש"ח סימן י"ד) אולי לשיטתו (שם) שכתב בהא דסעיף ז' בשמים כו' דאסור, ומחלק בין ורור הדם דיעקרו לריח דאסור, מה שאין כן בין דאין עיקרו לריח להכי לאו מילתא, וכשיטת הר"ף דמדמי להא דפרק כיצד עולין (נפחים עו, ב) דשם ג"כ הבשר עיקרו לאו לריח. אבל תוספות לא סבירא להו האו חילוק אלא בבת תירא משום דמויק, וכמו שכתבו תוספות (נבדה ור"ה) שם ויש י"ב ב' ד"ה אלא כו', וכמו שכתבתי בסעיף ז' ולפי זה אסור כאן (ע"ב): (כ"א) אם כו'. דלא כחוספות שם (סוף ד"ה רכ"א), ועיין ש"ך (סי' י"ז):

הגהות והערות

(י"ז) עיין הנהוג אמי ברוך (פילקוט מפרשים) עליו לנתיב חל"ה כחוספות כלל כן דין בו, לענין מחנה של טבל שנתה תחת קדושה של שני, והוא צטור ורוע סימן צ"ב סעיף ז בענין משה כאן אות ב. ולפי"ז נראה דלכך נהגו כאן סוף סימן צ"ב. אולם מה שכתב כאן בהגה "הוי ככסוף של קדושה", הוא מצדני נהגה שעי' דולא, והוא מלכדי טעם כאן אות ב ובסימן צ"ב אות ב ע"ש: (טו) מוקן ע"פ זו הסמך: (טז) ע"ש בר"ן שחוקק על הר"ף, וסגינא ליה דיה לאו הוי דבר שיש לו מתירין:

באר היטב

(יא) הוי"ע. ואפילו אם נעשה להריח ועדיין ריחו בתנור, אין לחוש צוה אחר זה אם אין התמצת מויע תחת שניהם, ש"ך (סי' י"ז): (י"ב) הפסד היינו הפסד מרובה, ש"ך (סי' י"ז). וכתב הט"ז (סי' י"ז) א"ע"ג דגם צללי אמרינן דלחן איסור בלוע יולא מתמיכה לתמיכה בלא רועב, מכל מקום בריחא יש להקל, מטעם דכל הנכנס בספק מסייע לצטל: (יג) קמון. כתב הט"ז (סי' י"ז) לרף עיון, דבמקום דעבודה זרה משמע להדיא דלפילו בתנורים גדולים אסור, ע"ש. וזריך לומר דסגינא ליה להרב דהתוספות אולי לטעמיהו דסגינא ליה ריחא מלתא בתנורים קטנים, אבל לדין דקיימא לן ריחא לאו מילתא היא, אין לאסור כלל בתנורים גדולים, ודוק, וז"ע: עכ"ל:

מחצית השקל

(פ"ק י"ג) יש אומרים דב"ב מקום וכו'. מוק סימן קי"א וכו'. גבי שחי קדרות וספק לאיזה מהן נפל, עיין שם: החתיכות נוגעות זו אצל זו וכו'. ר"ל, שהחתיכות היתר נוגעות זו בזו, אין מצטרפין: (פ"ק י"ד) אם התנור קטן וכו'. דע, דריעה הראשונה בזה דאיסור האוסר במשאו אמרינן ריחא מלתא, הוא דעת הר"ף (נחלוך לב, א) דסבירא ליה דהא דפליגי רב ולוי בפסחים דף ע"ז וי"ב). דרב סבירא ליה בשך שחוטב שצלאו עם בשך נבילה כחוש אסור משום דמפטי מחדדי, ולוי אמר מותר מאי טעמא וירחא לאו מילתא היא, וכתב הר"ף (בפרק גיד הנשה שם שהביא שם סוגיא זו) דהא דפליגי רב ולוי היינו משום דירחא משוה הוא, ורב לשיטתו דסבירא ליה (נחלוך ק, א) דמין במינו במשאו, לכן אוסר כאן ריחא, אבל לוי לא סבירא ליה דמין במינו במשאו, לכן מתיר. וא"כ בחמץ בפסח דכולי עומא במשאו, לכן אוסר ביה ריחא, דודאי ריחא מילתא בחמץ בפסח, זהו דעת הר"ף, ודו"ק: ה"לך מחבריה מפי. אף בתנורים גדולים:

שפתי שפתי יורה דעה קח תערוכות

באר הגולה עם ציונים מהש"ך

- 1. סוד [עמוד רל"ג] בסם הרש"ב צמורה הביט [עמוד ד ע"ט, טו, טז] מהלך דלה הלכת מיימין לזר וכו', עבודה זרה דף י"א [ע"ג ומלא פסחים ע"ג, ט: ר"ן עבודה זרה ע"ג, ט:].
2. כן כתב צמורה הביט הקלר [ע"ג, טז]:

טו ויש אומרים שאין להחלק. משמע ולהמרדכי [פסחים רמז מקט] אין חילוק בין איסור האוסר צמשהו לשאר איסורים, כן משמע בדברי משה [לוח א] ובהג"ה בל"ח סימן תמ"ז סעיף א'. וזריך עיון, בדמרדכי פרק כל שעה [סג] יתא אלל דלא שייך ריחא בפת חמץ שנאפה עם מלה מטעם דלא מלינו ריח פת צפת, וכדליתא צמשובת מיימוני [ספר קדושה סימן ו] ושערי דורא סימן ל"ו ורוקח סימן רל"ב, אבל בהך סברא דמשהו מיהא איכא לא אשכחן דפליג אמוספות [סג] וסמ"ק [סג], ואין הכי נמי דסבירא ליה אלו היה הצביל שמן צמור שנאסר ממנו שוב מטעם ואסר צמשהו, ודוק, וז"ע. ומיהו צמשובת מהרי"ל סימן רי"ד [קפ"ו] מנאמתי דלמאן דאמר ריחא אלו מילתא היא אין חילוק בין חמץ לדאוסר צמשהו לשאר איסורים, ע"ש:
טז אב"ג אם בא ל"בש"ם כו'. העור [עמוד רל"ג] הרש"ב"ל [מקום הביט הקלר בית ד ע"ג, א, ב] כ"ס העטעס, שאין ריח המתבשלים כל כך אוסר, עכ"ל. והצ"ח צמיון ל"ו [עמוד רמז דברי ראשון] הקשה על זה, והולית מש"ס [פסחים ע"ג, טז] דאפילו נללה בקדורה אינו אוסר, ע"ש. ואולי לזה השמיט סיוס דברי הרש"ב"ל, לומר דלא תליא מדי דריח צמיון או אלו, רק בהפסק הקדורה. ומה שכתב צמה דברים אמורים נללה כו' אלל

לנצל כו', א"כ אפשר לאורחא דמלתא נקט, דכל ללי דרך לללותו בשפוד, וללי קדר חשיב ציטול. וצ"ח ש"ס [עמוד רמז ד"ה כתב הרש"ב"ל [סג] לזה לשמור הוכחות צ"י, ע"ש. וצ"ח דברי צ"י נכונים וצורונים, וזריך לדמוק ולישב דברי הטור בשם הרש"ב"ל דגם הוא לא תלי מידי ציטול, אלל הכי קאמר, שאין ריח המתבשלים כיון שהוא צקרה המפסקת כל כך אוסר. וצ"ח דברי הארוך כלל ל"ט [ד"ן כ"ג] הביין דברי הטור כפשוטו: יז ודוקא שהתנור פתוח קצת. ולא אפילו לכתחלה מותר, וכדכתב צמורה מטעם שם דין י' על שם הרש"ב"ל [סג], וכן כתב צמיוני מורת מטעם שם, וזה המילוק בין ציטול לללי. והעמרת זהב [לג"ט סעיף ג] הביין שדעת הרב דלענין ריחא אין איסור ציטול אפילו צמור קטן וסמוס ופי הקדרות מגולס, אלל דהמנהג שציטול שוה לללי בכל מיני בין לענין לכתחלה בין לענין דיעבד. ולא כיון יפה, עייין צמורה מטעם ש"ס: יח ובמקום הפסק מרובה יש להח"ק. ומרש"ל צמיון ויתר שלו [מטות ועטרת שלמה סימן לה א' ו] וצ"ח [יס של שלמה] פרק גיד הגשה [מולין פ"ג, סוף] סימן י"ד לל חילוק, ואוסר לעולם צמור סמוס אפילו גדול. ומשמע דאוסר אף במקום הפסק מרובה, ע"ש טעמו- והצ"ח [עמוד רמז ד"ה כתב] פסק כהר"ב:

ביאור הגר"א

שכתוב שם מה לי גדי וגד ומה לי כו', ודלא כרי"ף [חולין לב, א]. וכן דקאמר שם לרב נימא כו', הא בכהאי גוונא אף רב מודה. וכן בעבודה זרה [שם] פרך ממכון של תרומה, ומתפרך בפשיטות שמע מינה דאין לחלק: [כג] [פ"ג ב] בשה דברים אמורים כו'. כמו שכתוב בפסחים שם האב במאי עסקינן כהן כו', ולא פריך אלא דהא אסור לצלות פסח בקריה. ועייין באר הגולה [את ו] [ד] [הנהגה דאורחא כו', דבכתבי גוונא בעלי מותר בדיעבד, דבכתבי גוונא פליגי רב ולוי, ובכתבי גוונא דהא דקאמר דבקדירות מותר. ועייין לעיל סעיף א' [בהגות] יש אומרים דאין מתירין כו', ותפאק מינה דכאן מותר לכתחלה: [כה] [ובמקום כו'. כמו שכתב בסעיף א' בצ"ח ג"כ, ובמקום כו':

הצמית השקל

בקררה ליכא ריח, מטעם דפגות הקדירה מעכבים הריח, ולכן מותר: ומה שכתב בשה דברים אמורים בצ"ח כו' אב"ג ל"בש"ל וכו'. משמע אבל נצלה בקדורה אסור, והא להבית יוסף לשיטתו אף בצ"ח בקדירה מותר. על זה כתב הש"ך אפשר דאורחא כו', ובאמת הוא היין נצלה בקדירה מותר כ"כ: וצריך להחוק ול"ישב וכו'. ר"ל, דמה שהטור הביא בשם הרשב"א דתלה דוקא בבישול, צריך להחוק וכו'. אכן המגן אברהם סימן תמ"ז ס"ק ד' י"שב ראייתו וקושיה הבית יוסף, וזה לשונו, וזה שהבית יוסף סימן צ"ז חולק על הרשב"א וכו', מכל מקום נראה לי דדברי רשב"א נכונים, דהא אע"פ שהריח אינו יוצא מהצדדים מכל מקום יוצא מלמעלה וכו', והא דמשני בגמרא כעין שתי קדירות [דמשמע דהפסק קדירה מהני להריח, על זה כתב המגן אברהם] פירש רש"י שפוד מכאן ושפוד מכאן ותל גדול של גחלים או אפר באמצע, עכ"ל. משמע דוקא תל גדול שאי אפשר לריח לעלות מעל גביו [אבל בקדירות בעלמא הוי ריח מלמעלה]. והא דמשני מעיקרא בשתי קדורות [דמקשה עלה בשתי קדורות סלקא דעתך], הבין המקשה דאיירי בבישול, ובישול אין לו ריח, לכן מקשה סלקא דעתך, עייין שם [ר"ל], דבשתי קדורות דאין אסור לבשל [הפסח], עכ"ל המגן אברהם. והפליגי ס"ק ח' הוסיף עוד וז"ל, דבפסח אמרינן שתל גדול הולך מקצה תחתון של תנור עד הקצה מלמעלה, וא"כ אין יכול הריח להתפשט עד הגיע לאויר העולם חוץ לתנור, ושבו נתבלבל מאויר העולם ואין אוסר [אבל בקדירות דלמאן דאי דאוסר, דלמעלה איכא ריחא], ולכן יש להחמיר בצ"ח קדר, עכ"ל הפלתי: [פ"ק יז] ודוקא שהתנור מוצט, וזה החילוק בין בישול בצ"ח וכו'. דבעלי אסור אפילו בפתוח מוצט, וכל שכן בסתום לגמרי, ובבישול מותר בפתוח מוצט: [פ"ק יז] ובמקום הפסק וכו'. פסק בהר"ב וכו'. ר"ל, דבהפסק מרובה יש להקל:

ב"יון מהרש"א

[1] [הנהגה סעיף ב] ואפילו בדיעבד יש מהמטירין ואוסרין. נמנן אנהיב סימן תמ"ז ס"ק ד' ג"ה וכל נללי, מפסק דברי ההג"ה בטעמא שנת דוקא, מוחן שוה לזמן מרובה ריחו חזק כמו ללי:

ציונים הרמ"א עם ציונים מהש"ך

- 1. דרכי משה [סג] בסם מרדכי [פסחים רמז מקט] דלא כהרש"ם בשרי"ח תוספת דבבב"ה ז"ה [1]:
2. סעיף א':
3. מהרי"ל ורי"ל [ש"ס] סימן מ"ד ואיסור והיתר הארוך [לג' על דין טו] והגהת שפתי דורא [1] בסם מרורים:
4. כן משמע בהגהת שערי דורא שם:
5. ולמד מטע"ף א' וכן פסק בית יוסף [עמוד רמז ד"ה לענין הלכה]:

הגהות והערות

- 1. צמורה הביט הרש"ב"ל על הרמ"א שם ציונים, לזון צמעות על ע"ש אומרים וכו', "מוספות לעבודה זרה" והש"ך מוסף משום דהמוספות שם כתבו כדעת הרש"ב"ל:
2. הו"ה נצטעו בינה סימן לה אות, ה' בשם הנהגות שערי דורא כ"י:
3. מוקן ע"ש מנד שמים ומשמרת שלום:

שלחן ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> עמוד מס 387 ג' יו"ד ד (פז - קיא) קארר, יוסף בן אפרים הודפס ע"י תכנת ואצר החכמה